

Toelichting plankaart Saasveld-Gammelke

Voor het landinrichtingsproject Saasveld-Gammelke is een inrichtingsplan gemaakt en tien jaar later een wijziging-inrichtingsplan. Dat kan verwarrend zijn. De uitvoeringscommissie geeft deze kaart uit, zodat de streekbewoners weten waar ze aan toe zijn. Het plan gaat de komende jaren stukje bij beetje verder in uitvoering. Het wordt een spannende periode, vol kansen en vooruitzichten, met de bedoeling van Saasveld-Gammelke een gebied met toekomst te maken.

Aanleiding

De voorbereiding van het landinrichtingsproject Saasveld-Gammelke werd begin jaren negentig gestart omdat de landbouwpercelen slecht verkaveld waren en een aantal intensieve veehouderijbedrijven niet kon uitbreiden.

Bovendien waren de natuurgebieden aan het verdrogen. Het karakteristieke Twentse kleinschalig landschap, doorsneden door beken, vervaagde; er waren te weinig recreatiemogelijkheden en er waren onveilige verkeerssituaties. Tenslotte moest rekening worden gehouden met de verdere verstedelijking van Hengelo.

Veranderingen door nieuw beleid

Gedeputeerde Staten (GS) van Overijssel stelden in 1998 het landinrichtingsplan vast, waarna de eerste spade de grond in kon gaan. Grondverwerving en de aanleg van fietspaden kwamen op dreef. Maar er kwam nieuw beleid, dat ingeweven moest worden in het landinrichtingsplan. Zoals in 2004 de Reconstructiewet. Het landinrichtingsgebied, gelegen binnen de grenzen van het reconstructieplan Salland-Twente, moest ingebed worden in een breder, sociaal-economisch plan. Ook kwam er nieuw waterbeleid. Met de van krachtwording van de Europese Kaderrichtlijn Water en de nota Waterbeleid 21ste eeuw (beide in 2000) mocht het waterbeheer niet langer per beek gevoerd worden, maar moest het hele stroomgebied bij de herinrichting betrokken worden.

Bovenop dit nieuwe beleid kwam nog de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG). Deze wet verving in 2007 de Landinrichtingswet. De vroegere landinrichtingscommissie ging vanaf toen onder de naam 'uitvoeringscommissie' verder en heeft het inrichtingsplan daar waar noodzakelijk op het nieuwe beleid aangepast.

Het leidde tot een herzien waterbeleid, méér ruimte voor natuurontwikkeling, landschapsverbetering, recreatieve voorzieningen en sociaal-economische verbeteringen. Ook werd de begrenzing van het gebied ietwat aangepast.

Gedeputeerde Staten stelden het gewijzigde inrichtingsplan in 2008 vast. De provincie voert de regie over het geld en de uitvoering. De uitvoeringscommissie moet het plan uitvoeren. De Dienst Landelijk Gebied leidt het project en voert het secretariaat. Ondanks de wijzigingen en aanvullingen, blijven de eerdere afspraken onverkort gelden. Ook blijft de uitvoering van het ruilplan, zoals het opstellen van het Plan van Toedeling, gewoon doorgaan.

Landinrichtingsplan

Landinrichting Saasveld-Gammelke (2770 hectare) bestaat uit de deelgebieden Saasveld-Gammelke (2600 hectare groot) en Weerselo-Zuid (170 hectare). Het ligt in de gemeenten Dinkelland, Oldenzaal, Hengelo en Borne. In het deelgebied Saasveld-Gammelke wordt een wettelijke herverkaveling uitgevoerd. In deelgebied Weerselo-Zuid speelt alleen vrijwillige kavelruil. Hiermee wordt pas begonnen nadat er voldoende gronden zijn verworven.

Voor de overzichtelijkheid splitsen we het plan in thema's op, ook al hangen de verschillende maatregelen sterk samen.

Landbouw

Bij de landinrichting worden de verkaveling, de ligging en de grootte van de percelen verbeterd. Door het ruilen van gronden neemt de gemiddelde kavelgrootte van 4,5 hectare naar 11 hectare toe; halveert het gemiddeld aantal kavels per bedrijf (van 5 naar 2,5) en beslaat de huiskavel van melkveehouderijbedrijven voor de meeste bedrijven minimaal zestig procent van de bedrijfsoppervlakte. Om grond te kunnen ruilen, heeft Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) 64 hectare aangekocht.

De nieuwe kavelindeling en alle zakelijke rechten worden vastgelegd in het Plan van Toedeling. Zonodig kunnen kavelaanvaardingswerken worden uitgevoerd om de nieuwe percelen qua grootte, vorm, maaiveld en ontwatering vergelijkbaar te maken met de ingebrachte percelen.

Door de landinrichting konden ook vijf bedrijven uitgeplaatst worden en wordt één bedrijf binnen het gebied verplaatst. Hierdoor komt grond vrij die voor de ruilingen of voor andere plandoelen gebruikt kan worden.

Er wordt nog een oplossing gezocht voor de intensieve veehouderijbedrijven die vlakbij het natuurgebied Handijksmeden liggen en daardoor niet kunnen uitbreiden.

Door verbetering van de waterhuishouding zullen boeren hogere opbrengsten kunnen verwachten.

Tenslotte zijn er stimuleringsregelingen voor agrarische bedrijven die willen omschakelen op bijvoorbeeld zorg, onderwijs, recreatie of verkoop van agrarische producten aan huis. De uitvoeringscommissie kan u over deze regelingen informeren.

Alle maatregelen samen dragen bij aan een duurzame en concurrerende landbouw.

Water

Ander knelpunt was dat de boeren op veel grond niet alleen hinder hadden van droogte in de zomer, maar ook van wateroverlast in de winter. Ook voor de natuur kon de waterbeheersing veel beter.

Volgens de Europese Kaderrichtlijn Water en de nota Waterbeleid 21ste eeuw moeten in 2015 de waterhuishouding én de ecologische kwaliteit op orde zijn. Voor Saasveld-Gammelke betekent dit dat de beken een meer natuurlijke inrichting krijgen.

Bovendien worden stuwen aangepast of verwijderd en wordt langs de beken beplanting aangebracht. Door alle maatregelen samen wordt water langer vastgehouden en wordt verdroging van de natuur tegengegaan en droogteschade in de landbouw beperkt. Om wateroverlast te verkleinen, worden zogeheten retentiegebieden ingericht die bij zware regenval de piekafvoeren opvangen.

De inrichting van de Saasvelderbeek, Gammelkerbeek en Lemselerbeek beperkt zich tot een smalle beekzone. Stuwen worden weggehaald of vervangen door een vistrap. Aan weerszijden van de beken wordt vijf meter vrijgemaakt om de beek natuurlijker in te kunnen richten.

Randvoorwaarde is dat de belanghebbenden in grond gecompenseerd kunnen worden.

De Deurningerbeek is een verhaal apart. Deze beek speelt een cruciale rol in het landinrichtingsproject. Het regelen van het water is belangrijk voor de landbouw en voor de natuur: hier kan water goed geborgen worden en kunnen de natuurwaarden versterkt worden. Dit gebeurt door de beek weer te laten meanderen. Aan weerszijden van de beek wordt een

brede strook van 10 tot 25 meter natuurlijk ingericht, zodat het water de ruimte krijgt en kan overstromen. In totaal gaat het om een zone van minimaal 20 en maximaal 50 meter breed.

Dit kan alleen als belanghebbenden in het Plan van Toedeling gecompenseerd worden of instemmen met een onderbedeling. Omdat de beek ook nog een ecologische verbindingzone is, worden langs de beek (buiten de 50 meter zone) zogeheten stapstenen gemaakt. Dat zijn één tot twee hectare grote natuurlijk ingerichte terreintjes, die kunnen worden toegeedeeld aan Staatsbosbeheer, het waterschap of particulieren.

De vernatting blijft in beginsel beperkt tot de natuurgebieden en de stroken langs de beek. Voor de landbouwgronden daarbuiten kunnen eigenaren in aanmerking komen voor de zogeheten Blauwe Maatregel. In dat geval accepteert de grondeigenaar één tot enkele dagen per jaar water op zijn land. Dat beperkt normaal agrarisch gebruik. Daarom ontvangt de grondeigenaar een vergoeding of een compensatie in grond. Als die compensatie onmogelijk is, wordt afgezien van de Blauwe Maatregel en wordt het beekdal buiten de stroken ingericht voor optimaal landbouwkundig gebruik. Geprobeerd wordt om de gronden van belanghebbenden die nu in het Blauwe Maatregel-gebied liggen, uit te ruilen naar locaties daarbuiten.

Een soortgelijke regeling is de Blauwe Dienst. Eigenaren van alle laag gelegen percelen die aan de waterlopen op de plankaart grenzen, komen voor een Blauwe Dienst in aanmerking. Zij kunnen meewerken aan het vasthouden van water en worden daarvoor beloond met een financiële vergoeding of gecompenseerd met overbedeling.

Natuur

Voor natuurgebieden is het erg belangrijk dat ze groot genoeg en met elkaar verbonden zijn. Dat betekent in vakjargon: de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en van de ecologische verbindingzones. In het landinrichtingsgebied gaat het vooral om herstel van de beeksystemen, het vergroten van natuurgebieden en de aanleg van bosjes en beplantingsstroken tussen natuurgebieden.

Kenmerkend voor de natuur in Saasveld-Gammelke, met name in gebieden met sterke kwel, is de sterke afhankelijkheid van water. Centraal bij het natuurherstel staan daarom de Deurningerbeek, Gammelkerbeek, Saasvelderbeek en Lemselerbeek en de natuurgebieden in de kwelzone tussen Deurningen en Weerselo. Er zijn 194 hectares nodig (163 ha in deelgebied Saasveld-Gammelke en 31 ha in deelgebied Weerselo-Zuid) om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Bovendien wordt de waterstand in de natuurgebieden verhoogd, zodat het water langer wordt vastgehouden.

De begrensde nieuwe natuurgebieden worden in beginsel toegeedeeld aan Staatsbosbeheer. Dit als gevolg van de gewijzigde, in het voorjaar van 2009 door Gedeputeerde Staten vastgestelde, gegadigdenkaart nieuwe natuur. Met enkele particulieren waren reeds afspraken gemaakt over particulier natuurbeheer (SN-regeling) Deze afspraken worden zoveel mogelijk nagekomen. Voor de inrichting en het beheer kunnen zij subsidie aanvragen. Ook de waardevermindering van de grond naar 'natuurwaarde' wordt vergoed.

Particulieren kunnen bovendien subsidie krijgen voor het aanleggen van kikkerpoelen.

Het plangebied ligt minimaal 600 meter van Natura 2000-gebied Lemselermaten. De natuurmaatregelen uit het landinrichtingsplan hebben een positief effect op het tegengaan van verdroging en eutrofiëring in Lemselermaten.

Landschap

Bij de landinrichting worden bosjes, houtwallen, singels en wegbeplanting aangeplant om de karakteristieke aanblik van het landschap te herstellen. Langs de beken worden kruidenvegetaties of bomen geplant.

Het is niet langer mogelijk om via de uitvoeringscommissie subsidie te krijgen voor de aanleg van erfbeplantingen. Deze rijksregeling is overgegaan naar de provincie. Wie gebruik wil maken van deze regeling kan hiervoor contact opnemen met de gemeente of Dienst Landelijk Gebied.

Vitaal platteland

Conform het reconstructiebeleid moet het platteland sociaal-economisch vitaal blijven. De uitvoeringscommissie stimuleert ondernemers en lokale buurtschappen om kleinschalige voorzieningen te starten. Nieuwe economische dragers zijn bijvoorbeeld ambachtelijke bedrijven, of bedrijvigheid in de dienstverlening, zorg, recreatie en toerisme. Hiervoor kunnen bijvoorbeeld vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen gebruikt worden.

Een veilig en toegankelijk platteland

Mensen zoeken in hun vrije tijd steeds meer rust en ruimte, met name in de natuur. Het Twentse landschap heeft wat dat betreft veel te bieden. Vooral als de verkeersveiligheid, de toegankelijkheid en beleefbaarheid ervan worden verbeterd. Een deel van de geplande fietspaden uit het landinrichtingsplan is al aangelegd. In het wijzigings-inrichtingsplan zijn meer fietspaden toegevoegd. Zoals een fietspad om de toekomstige woonwijk Dalmeden te ontsluiten.

Grond

De afgelopen jaren heeft BBL circa 220 ha grond aangekocht. Dit gebeurde op vrijwillige basis. Hoewel lang niet alle benodigde gronden zijn aangekocht en onder meer in het deelgebied Weerselo-Zuid nog 37 ha nodig is, verwacht de uitvoeringscommissie toch grotendeels het inrichtingsplan te kunnen uitvoeren. De verworven gronden worden besteed aan de herverkaveling, meer ruimte voor de beken, waterberging, natuurgebieden, recreatieve paden, wegbeplanting en landschapselementen.

Er zijn ook gronden die niet vrijwillig worden verworven, de zogenaamde korting. Dit speelt bij voorzieningen waarvan de locatie vastligt, zoals waterlopen die aangepast moeten worden en bij de aanleg van nieuwe beplantingsstroken langs beken en wegen.

Planning

In 2007 is voor het Plan van Toedeling een wenzitting gehouden. De terinzagelegging van het Ontwerp-Ruilplan vindt plaats in het najaar van 2009.

De uitvoering van het inrichtingsplan gebeurt in uitvoeringsmodules. In uiterlijk 2014 moet het plan volledig uitgevoerd zijn.

In wisselwerking met de streek en met ruimte voor maatwerk willen we de komende jaren de maatregelen, opgenomen in het oorspronkelijke landinrichtingsplan en het wijzigings-inrichtingsplan, waarmaken.

Communicatie

De uitvoeringscommissie onderhoudt contact met de streek door nieuwsbrieven, informatiebijeenkomsten, de website www.saasveld-gammelke.nl en spreekuren. Ook zijn de vergaderingen van de commissie openbaar.

<i>Planning</i>	
2009-2011	Uitvoering inrichting beken Boerderijbouw Tervisielegging en bezwarenbehandeling ruilplan
2011-2012	Kavelovergang en aktepassering toedeling Uitvoering kavelaanvaarding Uitvoering inrichting van natuur, landschap, recreatie en beken Tervisielegging en bezwarenbehandeling Lijst der Geldelijke Regelingen
2013-2014	Vaststelling Lijst der Geldelijke Regelingen Afsluiting project

<i>Kostenoverzicht (de bedragen worden nog ingevuld)</i>	
Onderdeel	Bedrag (€)
Landbouw	
Water	
Natuur	
Landschap en cultuurhistorie	
Leefbaarheid	
Infrastructuur	
Algemeen	
Totaal	

Leden van de uitvoeringscommissie

J.W. van Zundert, voorzitter

A.G.A. Mentink, LTO en vice-voorzitter

J.G.A. Kleissen, wethouder gemeente Dinkelland

G. Weber, wethouder gemeente Hengelo

N.A.M. Lansink Rotgerink, wethouder gemeente Borne

F.J.L. Rorink, wethouder gemeente Oldenzaal

W. Stegeman, bestuurder waterschap Regge en Dinkel

H.J. Hesselink, namens de landbouw

J.B.Wanders, namens de particuliere natuurbeschermingsorganisaties

Adviseurs

J.H.J. Neimeijer, provincie Overijssel

J. Wannink, waterschap Regge en Dinkel

A. Knol, gemeente Hengelo

M.H.J.R. Hesselink, gemeente Dinkelland

J.H.C. Teunissen, gemeente Oldenzaal

M.Wiefferink, gemeente Borne

T.S. Haan, Kadaster

D.J. Maalderink, Dienst Landelijk Gebied - projectleider/secretaris